

Smernice za zaščito otrok, mladoletnih in ranljivih odraslih oseb v Katoliški cerkvi v Sloveniji

Slovenska škofovska konferenca (SŠK) si že vrsto let dejavno prizadeva zaščititi otroke, mladoletne in ranljive odrasle pred zlorabami in vsako obliko nasilja. Prve Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerkvi na Slovenskem je SŠK sprejela leta 2006 na svoji 28. redni seji. Na 78. izredni seji 10. marca 2014 v Ljubljani so škofje smernice posodobili in dopolnili. Upoštevajoč dosedanje izkušnje, obravnave spolnih zlorab, delo Ekspertne skupine za zaščito otrok in mladoletnih pri SŠK in dopolnjeno zakonodajo Svetega sedeža za to področje, slovenski škofje določajo, da se s tem dokumentom nadomestijo Smernice iz leta 2014.

Novo besedilo Smernic velja za celotno območje SŠK in zajema klerike, redovnike in redovnice ter laike, ki delajo v cerkvenih službah.

Prenovljeno besedilo Smernic upošteva naslednje dokumente: Slovenska škofovska konferenca, Smernice za ravnanje v primeru spolnega zlorabljanja mladoletnih oseb s strani duhovnikov ali drugih pastoralnih delavcev z dne 7. 3. 2006, v: Sporočila slovenskih škofij 4/2006, str. 64–67; Kongregacija za nauk vere, Navodila za razumevanje temeljnih postopkov za reševanje primerov spolnih zlorab z dne 12. 4. 2010, v: Sporočila slovenskih škofij 5/2010, str. 97–98; Kongregacija za nauk vere, Pismo škofom Katoliške Cerkve, drugim ordinarijem in hierarhom o spremembah apostolskega pisma motu propria (m. p.) Varovanje svetosti zakramentov in Določila glede hujših kaznivih dejanj, z dne 21. 5. 2010, v: Sporočila slovenskih škofij, 10/2010, priloga, str. 1–8. Slednji dokument določa nekatere spremembe in dopolnjuje apostolsko pismo papeža Janeza Pavla II. m. p. Varovanje svetosti zakramentov z dne 30. 4. 2001; Kongregacija za nauk vere, Okrožnica v pomoč škofovskim konferencam pri pripravljanju smernic za obravnavanje primerov spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani duhovščine z dne 3. 5. 2011, v: Sporočila slovenskih škofij 7/2011, str. 142–144; Slovenska škofovska konferenca, Smernice za ravnanje v primeru spolnih zlorab mladoletnih oseb od klerikov, članov redovnih skupnosti in drugih cerkvenih delavcev v Cerkvi na Slovenskem z dne 10. marca 2014, v: Sporočila slovenskih škofij 8/2014, str. 140–145. Dopolnjene Smernice SŠK upoštevajo določbe reskriptov papeža Frančiška, s katerim se vnesejo nekatere spremembe v Določila glede hujših kaznivih dejanj z dne 4. 10. 2019 in Glede zaupnosti pravnosti z dne 4. 12. 2019 ter dokument Kongregacije za nauk vere z dne 16. 7. 2020 z naslovom Vademecum glede nekaterih točk postopka v obravnavanju primerov spolne zlorabe mladoletnih, ki so jih zagrešili kleriki.

I. UVOD

1. Spolna zloraba je vsako neverbalno, verbalno ali fizično dejanje, s katerim se z namenom spolne potešitve krši dostojanstvo in prekorači meje druge osebe katere koli starosti ali spola. Spolno nasilje močno poškoduje otroke, mlade in ranljive odrasle ter rani njihovo dostojanstvo in celovitost. Takšna dejanja so storjena naklepno, proti volji žrtve, brez njene privolitve ali na manipulativen način in so zato opredeljena kot nasilje, ker storilec uporabi svojo moč, vpliv, družbeni položaj ter izrabi žrtvino zaupanje in spoštovanje. Ko gre za spolno nasilje nad otroki, so dejanja še toliko hujša. Otroci na prekoračitve meja dostojanstva človeške osebe niso pripravljeni, jih ne razumejo in glede na podrejen položaj ter še nedokončan čustveni in telesni razvoj ne morejo dati privolitve in zato zanje tudi nikoli niso odgovorni. Teža spolne zlorabe se meri glede na posledice storjenega dejanja. Kadar govorimo o spolnem nasilju, najprej pomislimo na posilstvo, ki dejansko predstavlja le manjši del tovrstnega nasilja. Večino zlorab predstavljajo drugi predhodni mehanizmi odvisnosti od odnosov in izkazovanja moči nad posebej izbranimi žrtvami.

2. *Motu proprio Vi ste luč sveta* (VLS) iz leta 2019 širi definicijo spolne zlorabe, lajša dostopnost sprejemanja prijav spolnih zlorab, opredeljuje dolžnost prijavljanja spolnih zlorab, krepi zaščito prijaviteljev spolnih zlorab, poudarja skrb za žrtve spolnih zlorab in razdeljuje postopek v primeru prijave zoper škofa. Zadevne določbe motu proprio so inkorporirane v pričujoče smernice.

3. V skladu s smernicami:

- »mladoletna oseba« je vsaka oseba pod 18. letom starosti ali kdor je v skladu z zakonom njej enak;
- »ranljiva oseba« je vsaka oseba v stanju bolezni, fizične ali psihične šibkosti oziroma odvzete osebne svobode, ki dejansko, četudi občasno, omejuje njeno zmožnost razumeti oziroma hoteti ali kakorkoli se upreti napadu;
- »otroška pornografija« je kakršnokoli prikazovanje, ne glede na sredstvo, ki se uporablja, neke mladoletne osebe, vpletene v izrecno spolna dejanja, resnična ali izmišljena, in kakršnokoli prikazovanje spolnih organov mladoletnih oseb z nameni, ki so izrazito povezani s spolnostjo.

4. Do spolnih zlorab otrok, mladostnikov in ranljivih odraslih prihaja v vseh družbenih okoljih in tudi v Cerkvi. Cerkev se pri svojem poslanstvu redno srečuje z mladoletnimi osebami, saj se posveča njihovi človeški in duhovni vzgoji ter namenja njihovem oblikovanju veliko skrb in pozornost. Njeno poslanstvo ji zato nalaga posebno dolžnost, da za zaščito otrok, mladostnikov in ranljivih odraslih na preventivnem in kurativnem področju stori vse, kar je v njeni moči.

5. Cerkev se zaveda hudih posledic spolnih zlorab, še posebej, če je storilec kaznivega dejanja škofijski klerik oziroma član ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja. Spolna zloraba povzroči žrtvi in tudi njeni družini telesno, duhovno, psihično, čustveno in materialno škodo, hkrati pa razvrednoti krščansko oznanilo in verodostojnost Cerkve ter posledično povzroči veliko škodo tudi cerkvenemu občestvu. V primeru spolne zlorabe otrok, mladoletnih in ranljivih odraslih, je Cerkev dolžna najprej zaščititi žrtev in ji nuditi ustrezno

pomoč, vzporedno pa sprožiti ustrezno preiskavo in kazenske (sodne ali upravne) postopke ter pri tem sodelovati z državno oblastjo.

6. Namen smernic je zaščita mladoletnih in ranljivih odraslih oseb ter pomoč žrtvam, da bodo našle pomoč in spravo. Za obravnavo kaznivih dejanj spolnih zlorab mladoletnih in ranljivih odraslih oseb s strani škofijskih klerikov oziroma članov ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja v Cerkvi v Sloveniji je v prvi vrsti odgovoren krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik.

II. CERKVENOPRAVNA OPREDELITEV SPOLNE ZLORABE MLADOLETNIH IN RANLJIVIH ODRASLIH OSEB

7. Cerkev je opredelitev spolne zlorabe mladoletnih oseb kot kaznivega dejanja v kan. 1395 § 2, *Zakonika cerkvenega prava* (ZCP) dopolnila z motu proprijem *Varovanje svetosti zakramentov* (VSZ) iz leta 2001 in 2010, z motu proprijem *Vi ste luč sveta* iz leta 2019, z reskriptom papeža Frančiška, s katerim se razglasi navodilo *Glede zaupnosti pravn* iz leta 2019 ter z reskriptom papeža Frančiška, s katerim se vnesejo nekatere spremembe v *Določila glede hujših kaznivih dejanj* (VSZ) iz leta 2019. Dokument VLS poleg mladoletnih govori še o ranljivih odraslih osebah. V skladu z omenjenimi predpisi stori kaznivo dejanje spolne zlorabe klerik, ki na kakršen koli način spolno zlorabi otroka ali mladostnika, mlajšega od osemnajst let, ali kadar z nasiljem, grožnjo ali javno spolno zlorabi drugo osebo katerega koli spola ali starosti. V prvem primeru je kazenski postopek pridržan *Kongregaciji za nauk vere* (KNV), v drugem pa je za preiskavo in nadaljevanje sodnega postopka praviloma pristojen krajevni škof ali redovni predstojnik.

8. *Motu proprio* VSZ opredeli »*delictum cum minore*« vsako neposredno ali posredno fizično spolno zlorabo mladoletnih oseb, vključuje pa tudi drugo verbalno in neverbalno posredno spolno nasilje, to je namigovanje na spolna dejanja, kazanje pornografije in ekshibicionizem. Poleg tega med kazniva dejanja sodijo tudi pridobivanje, posedovanje ali širjenje pornografskega gradiva oseb, mlajših od osemnajst let, s čimer se klerik ukvarja zaradi spolne potešitve na kakršen koli način in s katerim koli sredstvom (prim. VSZ, 6. člen § 1, št. 2). Duševno motena oseba je v tem primeru izenačena z mladoletno osebo (prim. VSZ, 6. člen § 1, št. 1).

9. Smernice se uporabljajo tudi v primerih prijav klerikov oziroma članov ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja, ki se nanašajo na kazniva dejanja zoper šesto Božjo zapoved. Ta dejanja obsegajo s silo ali grožnjo ali z zlorabo oblasti prisiljevati nekoga, da izvrši ali se podvrže spolnemu dejanju; izvršitev spolnega dejanja z mladoletno ali ranljivo osebo; ustvarjanje, razkazovanje, posedovanje ali razširjanje otroške pornografije, vključno po elektronski poti, kot tudi pridobivanje ali prepričevanje mladoletne ali ranljive osebe za sodelovanje v pornografskih predstavah. Prav tako se smernice uporabljajo v primerih prijav klerikov oziroma članov ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja, ki predstavljajo ravnanja glede dejanj ali opustitev, katerih cilj je vmešavanje v postopke ali izogibanje civilnim ali kanoničnim preiskavam, upravnim ali kazenskimi, v odnosu do določenega klerika ali redovnika v zvezi s kaznivimi dejanji zoper šesto Božjo zapoved.

10. V skladu s 7. členom navodila VSZ kaznivo dejanje spolnih zlorab zastara po dvajsetih letih od polnoletnosti žrtve. *KNV* ima v določenih primerih pravico do ukinitve zastaralnega roka.

III. CERKVENI POSTOPEK

11. Vse stopnje cerkvenega postopka je treba opraviti s spoštovanjem do človekovega dostojanstva in zaščite dobrega imena domnevne žrtve, osumljenca in drugih vpletenih (prim. kan. 1717 § 2 ZCP). Posebna pozornost je namenjena zavarovanju domnevne žrtve pred nadaljnjo zlorabo in zaščito ostalih članov skupnosti. Cerkev je glede prijavljenih spolnih zlorab dolžna varovati izvor in osebo, ki da takšne podatke.

12. Če je domnevna spolna zloraba povezana z drugim kaznivim dejanjem zoper dostojanstvo zakramenta sprave (prim. 4. člen VSZ) ima v skladu z *Okrožnico KNV v pomoč škofovskim konferencam pri pripravljanju smernic za obravnavanje spolnih zlorab mladoletnih oseb s strani duhovščine* (Okrožnica) z dne 3. 5. 2011 prijavitelj pravico zahtevati, da se njegovo ime ne razkrije obtožencu. Po kan. 1719 ZCP se mora dokumentacija celotnega postopka hraniti v tajnem arhivu kurije.

13. Anonimna prijava se vzame na znanje. Preveri se v primeru, če je v njej dovolj verodostojnih podatkov, ki utemeljujejo sum spolne zlorabe. Če krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik ali njun pooblaščenec prejme anonimno sporočilo, se glede na primer lahko opravi razgovor z osebo, na katero se sporočilo nanaša. Če je prijava samo ustna, se prijavitelju sporoči, da je prijavo potrebno napisati.

Odgovornost krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika

14. V skladu z *Okrožnico KNV* z dne 3. 5. 2011 med pomembne odgovornosti krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika za zaščito otrok in mladine sodi dolžnost ustreznega ukrepanja v primerih spolnih zlorab mladoletnih oseb v njegovi škofiji oziroma redovni skupnosti. Morebitni posvetovalni organi za nadzor in razločevanje v posameznih primerih ne smejo nadomestiti ordinarijevega razločevanja in njegove *potestas regiminis*.

15. Krajevni škof je v skladu s kan. 1717 § 1 ZCP praviloma pristojen za predhodno preiskavo spolnih zlorab (*indagine praevia*) nad mladoletniki in ranljivimi odraslimi, ki so jih storili kleriki njegove škofije ali člani redovnih skupnosti, ki so z odločbo nastavljeni na določeno župnijo v njegovi škofiji (prim. kan. 1320 ZCP). V primeru potrditve suma kaznivega dejanja spolne zlorabe mladoletne ali ranljive odrasle osebe s strani škofijskih klerikov zadevo preda *KNV*, ki je pristojna za nadaljnjo obravnavo in preiskavo spolnih zlorab.

16. V drugih primerih, ko gre za člane ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja, so za uvedbo ustrezne preiskave z enako odgovornostjo pristojni višji redovni predstojniki, katerim se priporoča, da zaradi zaščite domnevnih žrtev in morebitnih novih žrtev ter zaščite cerkvenega občestva krajevnega škofa obvestijo o primerih prijav

domnevnih spolnih zlorab v svoji redovni skupnosti, kakor tudi o preiskavah in postopkih, ki so jih uvedli.

17. Prijavitelj suma spolne zlorabe lahko vedno sam, ali po svojih skrbnikih prijavi sum spolne zlorabe krajevnemu škofu, v primeru, da gre za prijavo zoper člane ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja, pa njihovim višjim predstojnikom. Spolno zlorabo lahko prijavi tudi vsakdo, ki zanjo ve z gotovostjo. Ekspertna skupina za zaščito mladoletnih in ranljivih odraslih pri SŠK (Ekspertna skupina) lahko prijavitelju svetuje (pomaga), kam naj vloži prijavo. V primeru, ko je škofovski sedež oviran ali izpraznjen, prijavitelj poda prijavo pristojnemu, ki v tem času vodi škofijo, v primeru ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja, pa se prijava poda tistemu, ki v skladu z lastnim statutom ustanove ali družbe, le to vodi v času odsotnosti predstojnika. Neposredno po prejeti ovadbi ali po prejetem sporočilu o sumu domnevnih spolnih zlorab mladoletnih in ranljivih odraslih oseb se v smislu 55. točke *Vademecuma* krajevnemu škofu oziroma višjemu redovnemu predstojniku priporoča sprejeti žrtve z zakonitim pooblaščenecem osebno ali po pooblaščenca oz. vzpostaviti stik z domnevno žrtvijo oziroma z njenimi starši ali skrbniki. Domnevna žrtev oziroma njeni starši ali zastopniki morejo k razgovoru pritegniti drugo osebo, ki ji zaupajo oz. je od Cerkve potrjeni zagovornik (odvetnik oz. zastopnik).

18. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik po prejetju informacije o sumu spolne zlorabe mladoletnih in ranljivih odraslih oseb presodi, kdaj in kako bo obtoženca seznanil z obtožbo in mu dal možnost, da se glede tega izreče. Prejeta prijavo spolne zlorabe mora v primeru krajevne ali stvarne nepristojnosti brez odlašanja izročiti ordinariju kraja, kjer naj bi se dejanja zgodila, kakor tudi lastnemu ordinariju prijavljene osebe.

Škofov pooblaščenec in *Ekspertna skupina*

19. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik lahko imenuje posebnega pooblaščenca, ki mora biti duhovnik in izveden na pravnem področju ter ima druga potrebna strokovna znanja, da lahko pomaga pri postopkih reševanja spolnih zlorab. SŠK ima tudi *Ekspertno skupino*, ki jo vodi pooblaščenec ali druga kompetentna oseba.

20. Pooblaščenec v primerih suma domnevne spolne zlorabe od škofijskih klerikov oziroma članov ustanov posvečenega življenja ali družb apostolskega življenja nad mladoletniki in ranljivimi odraslimi osebami lahko pomaga pri začetnih stikih z domnevno žrtvijo in je na voljo krajevnemu škofu oziroma višjemu redovnemu predstojniku pri ustreznem postopanju (prim. kann. 1717–1719 ZCP).

21. Pristojnosti *Ekspertne skupine*, ki nudi pomoč žrtvam in je na voljo škofom in redovnim predstojnikom, so določene s pravilnikom in so svetovalne narave. Skupino sestavljajo vsaj trije člani, izvedenci na področju psihoterapije, cerkvenega in civilnega prava ter teologije, ki po potrebi sodelujejo z drugimi zunanjimi sodelavci.

22. V okviru *Ekspertne skupine* je aktivna stalna spletna povezava (t. i. prijavno okence), ki je javno dostopna za podajo prijav spolnih zlorab. Informacije, povezane z vsebino delovanja spletne povezave za prijavo spolnih zlorab, so zaščitene in je treba z njimi ravnati tako, da je zagotovljeno njihovo varovanje, neokrnjenost in zaupnost.

Osebe v cerkvenem postopku, zastopniki in odvetniki

23. Osebe, ki sodelujejo v cerkvenem predhodnem preiskovanju in kazenskem postopku, so poleg krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika ali njenega pooblaščenca, sodniki, domnevna žrtev, obdolženec, zastopnik ali odvetnik, ki je vpisan na *Seznam zastopnikov in odvetnikov v cerkvenih kazenskih postopkih* (Seznam), priče, notar in po službeni dolžnosti pravdnik, kadar se njegova navzočnost zahteva po zakonu. V omenjenem preiskovanju in kazenskem postopku lahko po sodbi krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika ali njenega pooblaščenca sodelujejo tudi drugi.

24. V kazenski zadevi mora imeti obdolženec vedno odvetnika, ki ga postavi sam ali mu ga da sodnik (kan. 1481 § 2). Zastopnika ali odvetnika lahko ima tudi domnevna žrtev spolne zlorabe.

25. V skladu z ZCP lahko službo odvetnika v cerkvenem predhodnem preiskovanju in kazenskem postopku vrši vernik, klerik ali laik, ki je polnoleten, na dobrem glasu, katolik, doktor kanonskega prava ali drugače resnično izveden. Potrjen mora biti od krajevnega škofa ali višjega redovnega predstojnika (prim. kan. 1483 ZCP) ali vpisan na *Seznam*, ki je objavljen na spletni strani Katoliške cerkve pod zavihkom *Zaščita otrok in ranljivih odraslih v Cerkvi v Sloveniji*.

Predhodno preiskovanje po kan. 1717–1719 ZCP

26. Kdor izve za spolno zlorabo pri delu z mladoletnimi ali ranljivimi odraslimi osebami v okviru cerkvenih pastoralnih ali vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, je dolžan o tem obvestiti krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika.¹

27. Kadar gre za verjeten sum spolne zlorabe, krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik v skladu s kan. 1717 ZCP začne predhodno preiskavo (*indagine praevia*). Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik z odločbo (prim. kan. 1719 ZCP) določi predmet preiskave in imenuje osebo, ki bo predhodno preiskavo izvedla, ter notarja. Preiskovalec ima v skladu s kan. 1717 § 3 ZCP enaka pooblastila in dolžnosti, kakor sodnik zasliševalec v sodnem postopku. Če se pozneje sodni postopek nadaljuje, le-ta v njem ne more biti sodnik.

28. Obtoženca je potrebno v tej fazi, če ni bil seznanjen že prej, seznaniti z vsebino obtožbe in z njegovo pravico, da se brani. O vsakem razgovoru s prijaviteljem, domnevno žrtvijo, obtoženim in s pričami se naredi pisni zaznamek, v kazenskem postopku pa se vsakokrat sestavi zapisnik, ki ga morajo podpisati vsi udeleženci.

29. Predhodna preiskava ugotavlja utemeljenost suma spolne zlorabe. Ordinarij jo zaključi z odločbo (prim. kan. 1719 ZCP). Če preiskava sum kaznivega dejanja spolne zlorabe mladoletne ali ranljive odrasle osebe s strani škofijskega klerika ali člana ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja potrdi, mora krajevni škof oziroma višji redovni

¹ Prim. Slovenska škofovska konferenca, *Navodilo o uveljavljanju ničelne stopnje tolerance do spolnih zlorab*, Ljubljana, 11. april 2019; v: <https://katoliska-cerkev.si/izjava-o-srecanju-slovenskih-skofov-na-temo-zascite-otrok2019>

predstojnik primer skupaj s svojim mnenjem posredovati *KNV*. Če se v tej fazi preiskave ugotovi, da je bila prijava suma spolne zlorabe neutemeljena, ordinarij, ki je vodil preiskavo, to zapiše v zaključno odločbo. Vsi dokumenti se v skladu kan. 1719 ZCP shranijo. Isti ordinarij ima nalogo, da osebi, ki je bila krivično obtožena, povrne dobro ime (prim. kann. 171 § 2 in 220 ZCP).

30. Krajevni škof ali višji redovni predstojnik more, če to zahteva skupno dobro, v kateri koli fazi preiskave ali kazenskega postopka uveljaviti določila kan. 1722 ZCP in uvesti previdnostne ukrepe. V tem primeru lahko obtožencu do zaključka cerkvene preiskave ali kazenskega postopka prepove izvrševanje svete službe ali kakšne druge naloge, lahko mu naloži ali prepove bivanje v kakem kraju ali ozemlju, kakor tudi prepove javno udeležbo pri sveti evharistiji (prim. 19. člen VSZ).

Posredovanje primera Kongregaciji za nauk vere in potek kazenskega postopka za škofijske klerike, člane ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja

31. Po potrditvi suma spolne zlorabe mladoletne ali ranljive odrasle osebe s strani škofijskega klerika, člana ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja, posreduje krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik rezultate preiskave skupaj s svojim mnenjem (*votum*) *KNV*. Slednja odloči, ali se bo kazenski postopek nadaljeval na sami *KNV* ali bo pooblastila določenega krajevnega škofa ali višjega redovnega predstojnika, ter poda navodila za izpeljavo upravnega ali sodnega kazenskega postopka. V skladu z 2. odstavkom 21. člena VSZ, *KNV* v nekaterih primerih lahko dovoli, da se upravni kazenski postopek zaključi z izvensodno odločbo (prim. kan. 1720 ZCP). Naložitev trajne kazni, kot je npr. odslovitev iz kleriškega stanu, praviloma zahteva sodni kazenski postopek. Po kan. 1342 ZCP krajevni škofje z izvensodno odločbo ne morejo nalagati trajnih kazni. V skladu z 21. čl. VSZ se trajne zadostilne kazni lahko naložijo samo po pooblastilu *KNV* z izvensodno odločbo.

32. *KNV* lahko zaradi posebnih okoliščin obravnavo primera pridrži sebi. Tudi krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik ima možnost, da primer brez predhodnega preiskovanja takoj posreduje *KNV*. V tem primeru lahko predhodno preiskavo opravi *KNV* sama (prim. 16. in 17. člen VSZ). V najhujših primerih, kjer je obtoženčeva krivda kaznivega dejanja spolne zlorabe mladoletne ali ranljive odrasle osebe jasna, ima *KNV* pravico, da odločitev glede odslovitve iz kleriškega stanu, prepusti neposredno papežu (prim. 2. odstavek 21. člena VSZ).

33. Če *KNV* odloči, da se v skladu s kan. 1721–1728 ZCP začne sodni kazenski postopek, mora krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik izročiti vse dokumente pravdniku, ki bo sodniku predložil obtožnico. Kan. 1425 § 1, tč. 2 ZCP določa, da mora biti sodni zbor, čigar naloga je presoja kaznivih dejanj, ki imajo lahko za posledico kazen odslovitev iz kleriškega stanu, sestavljen iz treh sodnikov. Sodniki, pravdnik in notar morajo biti duhovniki (prim. 14. člen VSZ). Sodniki, pravdnik, odvetnik in notar naj bodo doktorji cerkvenega prava ali vsaj licenciati cerkvenega prava (prim. kan. 1421 ZCP).

34. Kanonski kazenski ukrepi zoper škofijskega klerika ali člana ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja, ki mu je bila spolna zloraba mladoletne ali ranljive odrasle osebe dokazana, so bodisi ukrepi, ki omejujejo javno službo v celoti ali prepovedujejo

stik z mladoletnimi osebami, bodisi druge cerkvene kazni, med katerimi je najhujša odslovitev iz kleriškega stanu. Med kazenskim postopkom ima Cerkev in še posebej vsi sodelavci postopka in vpleteni dolžnost varovanja dobrega imena domnevne žrtve in obtoženca. Po zaključku postopka in izreku sodbe je treba kopijo vseh dokumentov, ki se morajo hraniti v tajnem arhivu kurije, po službeni dolžnosti posredovati *KNV*.

35. Škofijski klerik ali član ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja, ki je bil spoznan za krivega spolne zlorabe, ima v roku enega meseca v skladu z določili prava, pravico do priziva ali pritožbe na *KNV* (prim. 28. člen VSZ). V primeru, da je v teku kazenskega postopka očitno ugotovljeno, da obtoženec ni izvršil kaznivega dejanja, mora sodnik s sodbo to razglasiti in obtoženca oprostiti, ob upoštevanju kan. 1726 ZCP. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik naj pri tem poskrbi, da se škofijskemu kleriku ali članu ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja povrne dobro ime, ki mu je bilo odvzeto zaradi navedb v prijavih, za katere se je v kazenskem postopku izkazalo, da so neresnične oziroma krivde ni bilo mogoče dokazati.

Posledice za storilca

36. Škofijski klerik ali član ustanove posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja ali drugi verski uslužbenec, ki je bil spoznan za krivega storitve spolne zlorabe nad mladoletno ali ranljivo odraslo osebo, in po prestani kazni v nobenem primeru ne more več delovati v okolju, kjer bi lahko prišel v stik s potencialnimi novimi žrtvami. Izkušnje kažejo, da storilci tudi po uspešno zaključeni terapiji, v mnogih primerih kazniva dejanja ponavljajo. V primeru, da bi storilec lahko opravljal kakšno drugo cerkveno službo na področju, kjer ne bi imel stika z mladoletnimi osebami, mora primerni izvedenec predhodno podati ustrezno mnenje, v katerem ugotovi, za kakšno obliko spolne motnje gre in ali jo je mogoče s katero od razpoložljivih oblik zdravljenja premagati. O storilčevi morebitni vrnitvi v cerkveno službo odloča pristojna cerkvena oblast.

37. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik skrbi za to, da storilec spoštuje vse naložene kazni in omejitve, tudi v času po upokojitvi. V primeru, da storilec kaznivega dejanja spolne zlorabe predstavlja kakršno koli nevarnost za mladoletne oziroma ranljive odrasle osebe ali skupnost, ne bo ponovno postavljen v službo ali premeščen v drugo škofijo. V primeru, da je storilec premeščen v drugo okolje, krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik glede storilčeve problematike pisno obvesti novega predstojnika.

38. Obtoženec kaznivega dejanja ima v času preiskave in kazenskih postopkov pravico do dostojne preživnine.

Drugi verski uslužbenci²

39. Če so storilci kaznivih dejanj spolnih zlorab mladoletnih ali ranljivih odraslih oseb drugi verski uslužbenci, bodisi redno ali honorarno zaposleni bodisi prostovoljci, se postopa v skladu z vsakokratnimi cerkvenimi delovnopравnimi odredbami. Pri presojanju, ali je obtoženi verski

² *Pravilnik o verski dejavnosti*, ki ga je SŠK sprejela na svoji 106. seji 7. maja 2018 v Ljubljani, v 4. členu opredeli pojem »verski uslužbenec«. Objavljen je bil 5. 2. 2019, št. 29/2019 na spletu: <https://katoliska-cerkev.si/media/datoteke/Dokumenti%20in%20publikacije/Pravilnik%20o%20verski%20dejavnosti%202019%20-%20dopolnjen.pdf>.

uslužbenec storil kaznivo dejanje spolnega nasilja ali spolne zlorabe nad mladoletno ali ranljivo odraslo osebo, veljajo cerkvenopravna merila glede opredelitve spolne zlorabe. Verski uslužbenci, ki so storili omenjena kazniva dejanja, v nobenem primeru ne morejo nadaljevati dela v vzgojno-izobraževalnem procesu z otroki, mladimi ali ranljivimi odraslimi v župnijah, cerkvenih šolah ali drugem cerkvenem okolju.

Dolžnost prijave spolnih zlorab

40. Klerik oziroma član ustanove posvečenega življenja ali družbe apostolskega življenja je dolžan vsakič, ko izve ali ima utemeljene razloge za to, da verjame, da je bilo storjeno katero od kaznivih dejanj zoper šesto Božjo zapoved, le-to nemudoma prijaviti ordinariju kraja, kjer naj bi se dejanja zgodila, ali drugemu pristojnemu ordinariju. Izjema od opisane dolžnosti so privilegirane priče, v skladu z določbami kanonskega prava.

41. Verski uslužbenec je dolžan centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilstvu naznaniti vsak sum, indic ali informacijo o spolni zlorabi (ne glede na čas dogodka), s katero je soočen pri ali v zvezi z opravljanjem verske dejavnosti v skladu s Pravilnikom o verski dejavnosti, in sicer v najkrajšem možnem času.³

42. Za pomoč pri naznanitvi spolne zlorabe državnim organom se verski uslužbenec lahko obrne na *Ekspertno skupino*. Verski uslužbenec je dolžan ves čas dejavno sodelovati pri preiskovalnem in ostalem pristojnem delovanju državnih organov v zvezi z naznanjeno spolno zlorabo.

43. Nobena oblika cerkvenega avtonomno-pravnega postopka preiskave in reševanja spolne zlorabe se ne sme začeti pred njeno naznanitvijo državnim organom.

44. Kadar se prijava v skladu s temi smernicami nanaša na kardinala, škofa ali ordinarija, se jo posreduje ustrezni pristojni oblasti. Prijavo je mogoče zmeraj posredovati na Sveti sedež, bodisi neposredno ali pa preko papeškega predstavnika.

45. Prijava v skladu s temi smernicami naj vsebuje vse možne podrobnosti, kot so informacije o času in kraju dejanja, o vpletenih ali obveščениh osebah, kakor tudi vsako drugo okoliščino, ki bi lahko bila koristna za zagotovitev ustrezne presoje dejanj.

Zaščita prijaviteljev spolnih zlorab

46. Prijava, ki je podana v skladu s temi smernicami, ne predstavlja kršitve službene tajnosti.

47. Razen tega, kar določa kanonsko pravo v zvezi s krivimi ovadbami, so predsodki, povračilni ukrepi ali diskriminacija zaradi podane prijave v skladu s temi smernicami prepovedani in lahko pomenijo kaznivo ravnanje.

---

³ Omenjena dolžnost prijave ne velja za primere, s katerimi se duhovnik seznanja v okviru podeljevanja zakramenta sprave (prim: tretji odstavek 281. člena Kazenskega zakonika).

48. Tistemu, ki je podal prijavo v skladu s temi smernicami, ni glede njene vsebine mogoče naložiti nobene obveze molčečnosti.

Postopek v primeru prijave zoper škofa

49. Oblast, ki prejme prijavo v skladu s temi smernicami zoper škofa, jo posreduje tako Svetemu sedežu kot metropolitu tiste cerkvene pokrajine, v kateri ima prijavljena oseba domovališče.

50. Če se prijava v skladu s temi smernicami nanaša na metropolita oziroma če je metropolitanski sedež izprazen, se jo posreduje Svetemu sedežu in podrejenemu škofu, ki je najstarejši po posvečenju.

51. V primeru, da se prijava v skladu s temi smernicami nanaša na papeškega odposlanca, se jo posreduje neposredno Državnemu tajništvu Svetega sedeža.

52. Če je prijava v skladu s temi smernicami zoper škofa utemeljena, metropolit nemudoma zaprosi pristojni dikasterij za dovoljenje, da lahko začne s preiskavo. Če pa metropolit smatra, da prijava očitno ni utemeljena, o tem obvesti papeškega predstavnika.

53. Ko metropolit s strani pristojnega dikasterija prejme pooblastilo za preiskavo zoper škofa, v skladu s prejetimi navodili, osebno ali preko ene oziroma več primernih oseb: zbere potrebne informacije glede dejstev; pridobi informacije in dokumente, ki se potrebujejo za preiskavo in so v hrambi v arhivih cerkvenih uradov; po potrebi pritegne k sodelovanju druge ordinarije ali hierarhe; prosi za informacije osebe in ustanove, tudi civilne, ki bi lahko bile koristne za preiskavo.

54. V primeru, da obstajajo utemeljeni razlogi za to, da bi se informacije ali dokumenti, ki se nanašajo na preiskavo zoper škofa, lahko odtujili ali uničili, sprejme metropolit ustrezne ukrepe za njihovo ohranitev.

55. Čeprav si metropolit pomaga z drugimi ljudmi, ostaja kljub temu odgovoren za usmerjanje in odvijanje preiskave zoper škofa, kakor tudi za pravočasno izvajanje navodil s strani Svetega sedeža.

56. V skladu s kanonom 483 § 2 ZCP, metropolitu pri preiskavi zoper škofa pomaga notar neoporečnega ugleda in prost vsakega suma, ki mora biti duhovnik.

57. Metropolit mora v preiskavi zoper škofa delovati nepristransko in brez konflikta interesov. Če smatra, da je v konfliktu interesov in ne more ohranjati potrebne nepristranskosti za zagotovitev celovitosti preiskave, se je dolžan vzdržati in sporočiti okoliščine pristojnemu dikasteriju.

58. Oseba, ki se preiskuje, uživa domnevo nedolžnosti.

- 59.** Metropolit, kadar mu to naroči pristojni dikasterij, o preiskavi obvesti osebo, zoper katero je le-ta uvedena, jo zasliši glede dejstev in jo povabi, da predstavi svoj zagovor. V takšnih primerih si lahko oseba, zoper katero teče preiskava, priskrbi zastopnika.
- 60.** Vsakih 30 dni posreduje metropolit pristojnemu dikasteriju poročilo o stanju preiskave zoper škofa.
- 61.** Tisti, ki metropolitu pomaga pri preiskavi zoper škofa, mora delovati nepristransko in brez konflikta interesov. Če smatra, da je v konfliktu interesov in ne more ohranjati potrebne nepristranskosti za zagotovitev celovitosti preiskave, se je dolžan vzdržati in sporočiti okoliščine metropolitu.
- 62.** Osebe, ki pomagajo metropolitu pri preiskavi zoper škofa, zaprisežejo, da bodo svojo nalogo primerno in zvesto opravljale.
- 63.** Preiskava zoper škofa se mora zaključiti v 90 dneh oziroma v času, določenem v navodilih Svetega sedeža.
- 64.** Metropolit lahko pristojni dikasterij iz utemeljenih razlogov zaprosi za podaljšanje trajanja preiskave zoper škofa.
- 65.** Kadar dejstva in okoliščine to zahtevajo, metropolit predlaga pristojnemu dikasteriju, da se sprejmejo zagotovila ali ustrezni previdnostni ukrepi glede osebe, zoper katero teče preiskava.
- 66.** Ko metropolit zaključi s preiskavo zoper škofa, posreduje pristojnemu dikasteriju dokumente skupaj s svojim *votumom* o rezultatih preiskave in z odgovori na morebitna povpraševanja iz navodila Svetega sedeža.
- 67.** Če s strani pristojnega dikasterija ni drugih navodil, zadolžitve metropolita prenehajo z zaključkom preiskave zoper škofa.
- 68.** V skladu z navodili pristojnega dikasterija metropolit, če je prejel takšno prošnjo, o izsledkih preiskave zoper škofa obvesti osebo, ki zatrjuje, da je bila prizadeta, oziroma njene zakonite zastopnike.

IV. SODELOVANJE Z DRŽAVNIMI ORGANI PREGONA

- 69.** Spolne zlorabe mladoletnih oseb so opredeljene kot kaznivo dejanje po cerkvenem pravu in v skladu z veljavnim *Kazenskim zakonikom Republike Slovenije*. Zaradi večje zaščite žrtev in učinkovitejšega pregona storilcev, Cerkev sodeluje z državnimi organi pregona na področju njihovih pristojnosti. Pristojna cerkvena oblast mora upoštevati še zlasti določila državnih zakonov v zvezi s prijavo kaznivih dejanj pristojnim državnim organom s tem, da ostane vedno in v vsakem primeru nedotakljivo notranje zakramentalno področje. Za stik z državnimi organi pregona je škofom oziroma redovnim predstojnikom lahko v pomoč pooblaščenec, ki ga imenuje SŠK.

70. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik ali njun pooblaščenec pri prvem razgovoru domnevno žrtev ali njene svojce opozori na možnost lastne prijave državnim oblastem, če prijava še ni bila podana.

71. V skladu z veljavnim *Zakonom o kazenskem postopku* so državni organi in organizacije z javnimi pooblastili dolžni naznaniti kazniva dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, če so o njih obveščeni, ali če kako drugače zvedo zanje, hkrati pa kazniva dejanja lahko naznani vsakdo. Veljavni *Zakon o preprečevanju nasilja v družini* določa, da so tudi nevladne organizacije in posamezniki, ki pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se izvaja spolno nasilje ali spolna zloraba, dolžne o tem obvestiti center za socialno delo, razen v primeru, če domnevna žrtev temu nasprotuje in ne gre za sum storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. Aktualni *Zakon o socialnem varstvu* pravi: »Organi ter zavodi in druge organizacije, ki pri svojem delu ugotovijo ogroženost otroka, mladoletnika ali osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, so dolžni o tem obvestiti center za socialno delo na svojem območju«.

72. Zaradi zaščite domnevnih žrtev in učinkovitejšega pregona obdolžencev krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik posreduje pristojnim državnim organom vsak resen in prepričljiv sum spolne zlorabe mladoletnih in ranljivih odraslih oseb.

73. Če državni organi primer na osnovi ovadbe že preiskujejo, Cerkev z njimi aktivno sodeluje. Cerkvena preiskava in kazenski postopek je sicer samostojen in neodvisen od državnega.

V. JAVNOST

74. Zaradi zaščite žrtve in skupnosti je potrebno o spolnem nasilju ali spolni zlorabi, upoštevajoč cerkveno in državno zakonodajo, še zlasti s področja varovanja osebnih podatkov, na primeren način obvestiti javnost. Pri obveščanju javnosti je zaradi preprečitve dodatne škode potrebna uravnoteženost med nujno transparentnostjo in varovanjem zasebnosti.⁴ Vsi udeleženci pri preiskavi in v postopku morajo skrbeti za dobro ime domnevnih žrtev in obtoženih.

VI. POMOČ

Pomoč žrtvi

75. Cerkev spoštuje dostojanstvo žrtve. Zato ji omogoči terapevtsko, pastoralno in drugo pomoč. Ta je odvisna od konkretnih potreb, v poštev pridejo tudi oblike pomoči izven cerkvenega okolja. Cerkev žrtvi ponudi pomoč tudi v primeru storilčeve smrti. Za določitev konkretne oblike pomoči je pristojen krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik.

⁴ Prim. Navodilo *Glede zaupnosti pravnih*, 1–5, v: *L'Osservatore Romano*, 18. 12. 2019, št. 88, str. 4–5.

76. Žrtev ima pravico, da v sodnem postopku uveljavlja pravico do povrnitve škode v skladu s kanoni 128, 221, 1718 § 4 in 1729–1731 ZCP.

Pomoč prizadetim cerkvenim ustanovam in župnijam

77. Upoštevajoč specifičnosti posameznega primera se krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik sreča in pogovori s predstavniki župnije ali drugih ustanov, kjer se je zgodilo kaznivo dejanje. Po potrebi lahko krajevni škof ali višji redovni predstojnik k sodelovanju povabi tudi ustreznega strokovnjaka, ki pomaga predelati travmo, ki je zaznamovala skupnost verujočih.

Pomoč storilcu

78. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik lahko od storilca zahteva, da opravi potrebno zdravljenje ali drugo terapevtsko obravnavo.

VII. PREPREČEVANJE

Zaščita mladoletnih in ranljivih odraslih oseb

79. Cerkev mora zagotoviti pogoje, da vzgoja in izobraževanje otrok in mladoletnih po župnijah in cerkvenih ustanovah potekata v varnem okolju, zato skrbno izbira in preverja kadre. Klerikom, članom ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja ter učiteljem in vzgojiteljem mladine nudi nenehno izobraževanje s področja spolnosti, razvoja človeške oziroma čustvene zrelosti ter zmožnosti vzpostavljanja zdravih medčloveških odnosov, pa tudi osnov prepoznavanja opozorilnih znakov žrtev spolnega nasilja oziroma spolnih zlorab. S tem namenom Cerkev pripravi tudi ustrezne preventivne programe.

80. Verski uslužbenec nikoli ne sme biti sam z mladoletno osebo pri opravljanju verske dejavnosti v stavbi, prostoru, vozilu ali na kateremkoli drugem kraju, ki se uporablja za versko dejavnost. Za uresničevanje tega določila je zadolžen verski uslužbenec sam.

Oblikovanje škofijskih klerikov in članov ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja

81. Krajevni škofje, višji redovni predstojniki in drugi odgovorni za oblikovanje bodočih klerikov in članov ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja so odgovorni za pravilno razločevanje poklica ter za zdravo človeško in duhovno oblikovanje kandidatov za stalni diakonat, duhovništvo in Bogu posvečeno življenje. Vzgojitelji kandidatom pomagajo pri sprejemanju njihove lastne spolnosti ter odkrivajo morebitne anomalije na tem področju.

82. Vzgojitelji morajo pravočasno poskrbeti za pomoč kandidatom z morebitno anomalijo. Če je ne uspejo premagati, jih morajo iz vzgojnega procesa odsloviti.

83. Vzgojitelji si morajo izmenjevati informacije glede tistih kandidatov za stalni diakonat, duhovništvo in Bogu posvečeno življenje, ki prehajajo iz ene cerkvene ustanove v drugo, in biti pri njihovem morebitnem ponovnem sprejemu še posebej previdni.⁵

Spremljanje klerikov in članov ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja

84. Krajevni škof oziroma višji redovni predstojnik svoje klerike ali člane ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja spremlja in obravnava kot oče in brat oziroma kot mati in sestra, zato s pozornostjo skrbi za njihovo nenehno izobraževanje in oblikovanje, pri čemer ovrednoti pomen molitve in vzajemne bratske in sestrskve povezanosti, zlasti v prvih letih po posvečenju oziroma (večnih) zaobljubah. To izobraževanje mora vključevati poznavanje problematike spolnih zlorab, da se bodo mladi duhovniki ali člani ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja zavedali osebne odgovornosti za svoja dejanja po cerkveni in državni zakonodaji ter da bodo poučeni o dejanjih, ki se lahko razlagajo kot zloraba mladoletnih in ranljivih odraslih oseb.

Slovenska škofovska konferenca je *Smernice za zaščito otrok, mladoletnih in ranljivih odraslih oseb v Katoliški cerkvi v Sloveniji* sprejela na 120. redni seji, ki je potekala 5. oktobra 2020 v Laškem.

Msgr. Stanislav Zore OFM
Predsednik SŠK

---

⁵ Prim. Kongregacija za kler, *Dar duhovniškega poklica*, Cerkveni dokumenti 155, Družina, Ljubljana 2018, 198.

SLOVENSKA
ŠKOFOVSKA
KONFERENCA

VIII. KAZALO

I. UVOD.....	2
II. CERKVENOPRAVNA OPREDELITEV SPOLNE ZLORABE MLADOLETNIH IN RANLJIVIH ODRASLIH OSEB.....	3
III. CERKVENI POSTOPEK	4
Odgovornost krajevnega škofa oziroma višjega redovnega predstojnika.....	4
Škofov pooblaščenec in Ekspertna skupina	5
Osebe v cerkvenem postopku, zastopniki in odvetniki.....	6
Predhodno preiskovanje po kan. 1717–1719 ZCP.....	6
Posredovanje primera Kongregaciji za nauk vere in potek kazenskega postopka za škofijske klerike, člane ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja.....	7
Posledice za storilca	8
Drugi verski uslužbenci	8
Dolžnost prijave spolnih zlorab.....	9
Zaščita prijaviteljev spolnih zlorab.....	9
Postopek v primeru prijave zoper škofa.....	10
IV. SODELOVANJE Z DRŽAVNIMI ORGANI PREGONA	11
V. JAVNOST	12
VI. POMOČ	12
Pomoč žrtvi.....	12
Pomoč prizadetim cerkvenim ustanovam in župnijam	13
Pomoč storilcu.....	13
VII. PREPREČEVANJE.....	13
Zaščita mladoletnih in ranljivih odraslih oseb.....	13
Oblikovanje škofijskih klerikov in članov ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja.....	13
Spremljanje klerikov in članov ustanov posvečenega življenja oziroma družb apostolskega življenja.....	14
VIII. KAZALO	15